

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

КУПЧАК НАТАЛІЯ БОГДАНІВНА

Організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в бюджетних
установах (на прикладі Заліщицької РДА)

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітнього рівня «магістр»

ТЕРНОПІЛЬ – 2019

Дипломною роботою за ОР «Магістр» є рукопис.

**Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту
Тернопільського національного технічного університету імені Івана
Пулюя**

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент

Кіляр Олександра Романівна,

Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

Рецензент: кандидат технічних наук, доцент

Дмитрів Дмитро Володимирович

Тернопільський національний технічний університет імені
Івана Пулюя

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту, кандидат
економічних наук, доцент Білоус О.С.**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Діяльність бюджетних установ є дуже різноманітною: соціальна сфера, управління державою та місцеве самоврядування, незалежне судочинство тощо. Особливістю діяльності бюджетних установ є те, що метою їх діяльності не є створення прибутку, метою їх діяльності є досягнення передбачених планами та кошторисами показників, виконання поставлених в статуті або ж передбачених програмою фінансування завдань і функцій. Діяльність здійснюють за рахунок фінансування з державного чи місцевого бюджетів. Крім того, бюджетним установам дозволяється здійснювати господарську діяльність: надавати платні послуги, здавати в оренду державне майно, продавати непотрібні установі основні засоби та інші матеріали, вести наукову роботу за господарськими договорами тощо, що дозволяє одержувати додаткові надходження — спеціальні кошти.

Бюджетні установи свої видатки суворо планують в спеціальних документах — кошторисах, які складають кожною бюджетною установою та узагальнюються в зведених кошторисах вищого розпорядника. Зведені кошториси кожний головний розпорядник надає в Міністерство фінансів для включення до видатків Державного бюджету на наступний бюджетний рік. Таким чином кошторис кожною бюджетною установою є складовою Державного бюджету України.

Виходячи з того, що в діяльності бюджетних установ мають місце як бюджетне фінансування, так і власні кошти зароблені установою, організація та ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах має свої особливості. Вони полягають в тому, що необхідно вести облік та здійснювати постійний контроль за отриманими асигнуваннями, власними надходженнями та їх використанням відповідно до вимог, встановлених Бюджетним кодексом, інструкціями Державного казначейства та згідно затвердженого кошторису фінансування діяльності установи.

В цілому організація бухгалтерського обліку здійснюється відповідно до закону України «Про бухгалтерський та фінансову звітність в Україні». Але зважаючи на те, що в їх діяльності використовуються державні кошти та майно, ведення обліку активів, зобов'язань та капіталу суворо регламентується інструкціями Державного казначейства України.

Аналіз останніх досліджень. Проблемні аспекти організації ефективної діяльності бюджетних установ посідають чільне місце у працях таких відомих вітчизняних науковців, як: П.Й.Атамас, Т.А.Бутинець, В.Г. Гетьман, Р.Т.Джога, М.Я. Дем'яненко, В.П. Завгородній, Є.В.Калюга, Т.В. Канєва, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, В.Г. Линник, Ю.Я. Литвин, В.Б. Моссаковський, М.Ф. Огійчук, В.М.Опарін, В.Ф. Палій, Г.М. Підлісецький, Ю. С. Рудченко, П.Т. Саблук, С. В. Свірко, І.Б. Стефанюк, В.В. Сопко, Л.К. Сук, Н.І. Сушко, І.Т. Ткаченко.

Мета і завдання дослідження. Метою даної дипломної роботи є визначити напрямки і дати оцінку практики обліку та контролю доходів, видатків та результатів діяльності в бюджетних установах.

Досягнення мети дипломної роботи передбачає вирішення наступних завдань:

дослідити теоретичні передумови обліку та контролю бюджетних установ;

розкрито форми бухгалтерського обліку які застосовуються в бюджетних установах;

узагальнити особливості обліку за різними операціями в бюджетних установах;

проаналізувати динаміку доходів та витрат загального та спеціального фондів кошторису;

оцінити результати діяльності Заліщицької РДА.

Предмет дослідження є методика та організація обліку та контролю доходів, видатків та результатів діяльності бюджетних установ.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність Заліщицької РДА.

Методи дослідження. У дипломній роботі використовуються такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження економічних явищ та процесів.

Інформаційна база дослідження. В процесі дослідження вивчалась спеціальна економічна література, інструктивні та нормативні документи, матеріали періодичної преси та наукових конференцій стосовно реформування організації обліку в бюджетних установах в сучасних умовах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в роботі обґрунтовано особливості обліку доходів, видатків та результатів діяльності бюджетної установи, що дає можливість сформулювати рекомендації для покращення показників фінансової діяльності досліджуваної установи.

Обсяг та структура роботи. Дана дипломна робота складається з вступу, шести розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Обсяг роботи складає 81 сторінок друкованого тексту, робота містить рисунки, таблиці та формули.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** подано загальну характеристику роботи: стан розробки обраної теми та актуальність роботи, мету й завдання дослідження, об'єкт і предмет, описано практичну значимість отриманих результатів.

У **першому розділі «Теоретичні передумови обліку та контролю бюджетних установ»** розкрито особливості діяльності бюджетних установ та регламентація їх облікового процесу. Наведено форми бухгалтерського обліку бюджетних установ та його нормативно-правове забезпечення

У другому розділі «**Організаційно-методичні аспекти бухгалтерського обліку доходів і видатків бюджетних установ**» досліджено особливості побудови бухгалтерського обліку в бюджетній установі. Автором узагальнено особливості обліку доходів та видатків бюджетної установи та облік окремих видів власних коштів бюджетних установ.

У третьому розділі «**Організація аналізу та контроль в бюджетних установах**» висвітлено напрямки та джерела інформації аналізу доходів та видатків бюджетних установ. Розкрито підходи до проведення контролю за формуванням та використанням коштів бюджетних установ.

У четвертому розділі «**Аналіз доходів та видатків Заліщицької РДА**» проаналізовано динаміку та структуру доходів загального та спеціального фонду а також видатків загального та спеціального фонду кошторису.

У п'ятому розділі «**Аналіз результатів діяльності Заліщицької РДА**» досліджено результативні показники діяльності Заліщицької РДА.

У шостому розділі «**Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях**» розкрито стан охорони праці на підприємстві. Досліджено застосування положень концепції захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій при напруженні заходів захисту працівників, матеріальних цінностей суб'єкта господарювання та населення

ВИСНОВКИ

Система бухгалтерського обліку бюджетних установ побудована з врахуванням тієї основної особливості, що ці установи є неприбутковими і метою їх створення та функціонування є виконання окремих функцій держави. Організація та методика бухгалтерського обліку бюджетних установ чітко регламентується законодавчими та нормативно-правовими актами. Основним з таких документів є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Бюджетний кодекс України, а також Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі. Окрім цього обліковий процес неприбуткових установ та організації спирається на велику кількість інструкцій, методичних рекомендацій, наказів та постанов відповідних міністерств і відомств яким підпорядковуються бюджетні установи.

Не зважаючи на ряд характерних особливостей бухгалтерський облік бюджетних установ реалізується з дотриманням загальноприйнятих принципів та методик бухгалтерського обліку. Усі, без винятку, факти, операції та процеси, що мають місце в діяльності бюджетної установи підлягають документальній фіксації, групуванню за економічно однорідними групами, відображенню в системі рахунків бюджетних установ та узагальненню у відповідних формах звітності.

Виходячи з таких специфічних завдань, предметом бухгалтерського обліку в бюджетних установах є діяльність бюджетної установи, спрямована на виконання функцій держави.

Не зважаючи на особливості діяльності об'єкти бухгалтерського обліку бюджетних установ є такими ж як і інших господарюючих суб'єктів, а саме: господарські засоби та джерела їх утворення, що забезпечують процеси, які складають діяльність бюджетної установи

Організація роботи бухгалтерської служби в бюджетних установах не має певних специфічних особливостей. Бухгалтерська служба бюджетної установи є окремою службою, має відповідну законодавчу закріплену структуру. До функцій бухгалтерської служби відносяться: ведення бухгалтерського обліку бюджетної установи та складання звітності; здійснення контролю за виконанням кошторисів доходів та видатків.

Отже, визначальний вплив на побудову системи обліку в бюджетних установах мають специфічні особливості їх діяльності, які полягають не в отриманні прибутків від своєї діяльності, а у забезпеченні виконання окремих державних функцій щодо забезпечення повноцінної діяльності установ соціальної на неприбуткової сфери: освіта, наука, охорона здоров'я та ін. регулювання бухгалтерського обліку на різних рівнях здійснюють затверджені законодавчі та нормативно-правові документи, які враховують специфіку діяльності таких установ та дають змогу реалізувати державний контроль за збереженням та ефективним використанням державного майна.

Вибір форми бухгалтерського обліку у бюджетній установі здійснюється з врахування сфери її діяльності та підпорядкованості установи. Серед можливих форм обліку, що застосовуються у бюджетних установах є наступні:

1. Журнал-Головна;
2. Жургально-Ордерна;
3. Автоматизована

В залежності від форми бухгалтерського обліку в обліковій політиці установи визначається система реєстрів обліку, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації. Найпоширенішою формою обліку у бюджетних установах є Журнал-Головна.

Напрями аналізу діяльності бюджетних установ впливають з розглянутої вище специфіки їх діяльності. Оскільки бюджетні установи, розпоряджаються коштами, які вони не заробляють а їх отримують з бюджетів різних рівнів, то варто аналізувати динаміку таких доходів та відповідно оцінювати напрями використанні бюджетних коштів.

В кошторисі бюджетної установи визначено обсяг і цільове використання видатків згідно з виробничою діяльністю протягом календарного періоду (року, кварталу). Кошторис видатків регулює розміщення власних засобів і ефективність їх використання за видами ресурсів і за місцем витрачання.

Функція контролю реалізується на всіх етапах облікового процесу. В бюджетних установах особлива увага контролюючих органів прикута до формування доходів бюджетних установ та використання ними коштів, які надійшли до загального та спеціального фонду. Розпочинається контроль на етапі планування статей Кошторису доходів та видатків, а закінчується перевіркою та аналізом статей щодо виконання кошторису.

Контролюючими органами, які забезпечують ефективність використання коштів державного та місцевих бюджетів є органи Державного казначейства та Служби державного аудиту.

Основою аналізу динаміки та структури доходів та витрат виступає бюджетна класифікація, відповідно до якої класифікація доходів буде: податкові надходження, неподаткові надходження, а також доходи від обліку капіталу та інші.

До податкових надходжень визнаються передбачені податковим законодавством податки, збори та платежі, що надходять до державного та місцевих бюджетів. Окрім податкових є інші види надходжень, які забезпечують дохідну частину бюджетів різних рівнів.

Неподатковими надходженнями є доходи від власності і підприємницької діяльності, адміністративні збори, платежі, доходи від некомерційного й побічного продажу, надходження штрафів й фінансових санкцій, інші і надходження. Трансфери – це кошти, отримані від органів влади, органів місцевого самоврядування, інших держав та міждержавних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Як бачимо з аналітичних розрахунків доходи загального фонду Заліщицької РДА мають чітку тенденцію до зростання і за два роки збільшились на 1,19 млн. грн. Доходи спеціального фонду теж зростають і за остання два роки збільшились на 619,4 тис. грн. Щоб дати об'єктивну оцінку такому збільшенню ми дослідили за рахунок яких статей збільшуються доходи спеціального фонду.

Отже, структура доходів Заліщицької РДА за досліджуваний період має позитивні зміни. Найбільшу питому вагу (89,7%) займають «Інші надходження спеціального фонду», на другому місці – 9,92% кошти отриманні від надання платних послуг бюджетною установою.

Разом з тим у 2018 році значно зросла частка надходжень від інших джерел власних надходжень бюджетних установ, в основному це відбулось за рахунок благодійних внесків, грантів та дарунків. Зросла також частка доходів, які отримані як плата за послуги, що надаються бюджетними установами.

За останні чотири роки із загального фонду здійснюються лише поточні видатки, а от капітальні видатки з цього фонду не здійснюються взагалі. Найбільшу частку поточних витрат в середньому, за досліджувані періоди, складає оплата праці і нарахування на заробітну плату - 58%, на другому місці використання товарів і послуг - 26%, оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 5,5%, соціальне забезпечення – 2,5%.

левова частку видатків спеціального фонду займають капітальні видатки, які використовуються для придбання обладнання і предметів довгострокового вжитку капітальний ремонт приміщень

Особливістю аналізу результатів діяльності бюджетної установи є те, що аналізується не господарський стан а лише фінансова діяльність установи. Аналіз фінансової діяльності бюджетної установи має наметі оцінити не лише теперішній стан установи, а його минулий та майбутній стан.

Важливим показником при аналізі фінансового стану є платоспроможність організації, яку визначають шляхом розрахунку коефіцієнтів ліквідності. Ліквідність характеризує здатність організації швидко перетворити свої активи в грошові кошти для покриття своїх зобов'язань.

Провівши аналіз платоспроможності районної державної адміністрації бачимо, що вищенаведена умова повністю виконується, а отже баланс є повністю ліквідним.

Діяльність у 2018 році покращилась, а саме баланс установи збільшився на 2,2 млн. грн., порівняно із 2016 роком. Суттєво збільшилась сума необоротних активів установи, за рахунок чого зріс власний капітал. Позитивним моментом є повна відсутність довгострокових зобов'язань, та короткострокових позик на протязі усього досліджуваного періоду.

Коефіцієнти, які характеризують оборотність коштів, які надані державним та місцевим бюджетом, а також тих коштів, що бюджетна установа заробила в результаті здійснення специфічних операцій. Усі розраховані коефіцієнти знаходяться в межах їх оптимальних значень.

Однією з важливих характеристик фінансового стану установи є показники його фінансової стійкості. Розраховані у роботі показники фінансової стійкості дають підставу стверджувати, що виконується перша з наведених умов ($E1, E2, E3 > 0$). Таким чином, Заліщицька районна державна адміністрація є бюджетною установою з абсолютно стійким фінансовим станом

АНОТАЦІЯ

Купчак Н. Б. Організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в бюджетних установах (на прикладі Заліщицької РДА). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2019.

У дипломній роботі досліджено особливості діяльності бюджетних установ та їх вплив на побудову системи бухгалтерського обліку.

В роботі розглянуті теоретичні та практичні питання організації та методики обліку доходів та видатків загального та спеціального фондів бюджетних установ.

Шляхом використання аналітичних методів та прийомів досліджено стан та структуру загального та спеціального фондів кошторису Заліщицької РДА та надано пропозиції щодо їх покращення.

Запропоновано проводити аналіз фінансового стану і господарської діяльності установи, створити службу (відділ) внутрішнього контролю.

Вивчено стан охорони праці у досліджуваній установі а також реагування у випадку виникнення надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: облік, контроль, аналіз, доходи, видатки, загальний фонд, спеціальний фонд, інформаційна база, облікова політика.

ANNOTATION

Kupchak N.B. Organization of accounting, control and analysis in budgetary institutions (on the example of Zalishchytska RDA). - Manuscript.

Specialty 071 - Accounting and taxation. - Ternopil Ivan Puluj National Technical university - Ternopil, 2019

The thesis investigates the peculiarities of the activities of budgetary institutions and their influence on the construction of the accounting system. The paper deals with theoretical and practical issues of organization and methodology of accounting of revenues and expenditures of general and special funds of budgetary institutions.

Using the analytical methods and techniques, the state and structure of the general and special funds of the budget of the Zalishchytska RDA were investigated and suggestions were made for their improvement.

It is proposed to analyze the financial condition and economic activity of the institution, to create an internal control service (department).

The state of occupational safety in the investigated institution and the response in case of emergencies were examined.

Key words: accounting, control, analysis, income, expenses, general fund, special fund, information base, accounting policy.

